

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISĖJŲ ATLYGINIMŲ ĮSTATYMO NR. X-1771
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (toliau – Projektas)
(TAP-21-527) (TAIS Nr. 21-22066(2))

2021-05-20 Nr.NV-1072

Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projektu siekiama įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. vasario 14 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos teisėjų atlyginimų įstatymo (2008 m. lapkričio 6 d. redakcija) 4 straipsnio 2 dalies 2 punkto, 5 straipsnio 1 dalies, 6 straipsnio 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (toliau – Konstitucinio Teismo nutarimas) ir nauja redakcija išdėstomu Teisėjų atlyginimo įstatymu (toliau – Teisėjų darbo apmokėjimo įstatymas) sureguliuoti apmokėjimą bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų teisėjams už darbą bei budėjimą poilsio ir švenčių dienomis, už padidėjusį darbų krūvį ir pavadavimą. Pažymime, kad Projektu teikiamu reguliavimu nėra tikslinamos Konstitucinio Teismo teisėjų atlyginimo mokėjimo nuostatos, nustatytos Teisėjų atlyginimo įstatyme, nors Konstitucinio Teismo nutarime buvo pažymėta, jog „pagal Konstituciją, *inter alia* vienodo teisėjų statuso principą, teisėjų, kad ir kokios teismų sistemos teisėjai jie būtų, atlyginimų įtvirtinimo principai, *inter alia* jų sudedamosios dalys, turi būti tokie patys“. Tokia nuostata suponuoja, kad Konstitucinio Teismo, vykdančio konstitucinę teisminę kontrolę, kaip vienos iš teismų sistemos teisėjams turi būti taikomi tokie paties atlyginimo nustatymo principai ir jų sudedamosios dalys. Todėl šiuo atveju tikslinga pakartotinai įvertinti galimybę tikslinti Konstitucinio Teismo teisėjų atlyginimo nustatymą, jo sudedamųjų dalių, analogiškų bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų teisėjų atlyginimui, įvedimo tikslingumą, atsižvelgiant ir į šių teisėjų darbo specifiką, pavyzdžiui, nėra budėjimo, neatidėliotinių veiksmų atlikimo ar pan. Manome, kad Konstitucinio Teismo teisėjams taip pat turėtų būti numatytas apmokėjimas už darbą poilsio ir švenčių dienomis, nes vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 95 straipsniu, paklausimai, ar nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, Konstitucinis Teismas išnagrinėja ne vėliau kaip per 120 valandų nuo jo įteikimo Konstituciniam Teismui, į šį terminą įskaitant ir nedarbo dienas. Projekto derinimo pažymoje nurodyti nepritario argumentai dėl analogiškos Teisingumo ministerijos pastabos vertintini kritiškai, nes jie neleidžia pagrįstai išskirti Konstitucinio Teismo teisėjus iš kitų teismų sistemų teisėjų nei dėl priedo už tarnybos Lietuvos valstybei stažą ar kitų mokėjimų įtakos jų nešališkumui, nei dėl kolegialaus sprendimų priėmimo (pastebėtina, kad bendrosios kompetencijos, tiek ir specializuotuose teismuose bylas gali nagrinėti ir teisėjų kolegija, išplėstinė teisėjų kolegija, teisėjų plenarinė sesija) nei dėl termino sprendimui priimti trukmės palyginimo. Tai, kad šiuo metu minėtų teisėjų atlyginimas yra vienas dydis, kad jiems nemokamas priedas už išstarnautus Lietuvos valstybei metus, nebūtų pakankamas pagrindas nekeisti esamo reguliavimo. Atsižvelgiant į tai, siūlome įvertinti Teisėjų darbo apmokėjimo įstatyme siūlomą reguliavimą dėl Konstitucinio Teismo

teisėjų atlyginimo nustatymo ir jį tikslinti, įstatyme nustatant Konstitucinio Teismo nutarimą atitinkančias nuostatas.

2. Konstitucinio Teismo nutarime buvo pažymėta, kad „Konstitucinis Teismas 2000 m. sausio 12 d., 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimuose pažymėjo, kad sąvoka „teisėjo atlyginimas“ apima visas išmokas, mokamas teisėjui iš valstybės biudžeto. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad įstatymų leidėjas, reguliuodamas santykius, susijusius su teisėjų atlyginimų nustatymu, gali įtvirtinti, jog atlyginimas – teisėjo socialinė (materialinė) garantija – susideda ne iš vienos, o iš kelių sudedamųjų dalių, *inter alia* pareiginės algos, priedų, priemokų. Taip pat pažymėtina, kad pagal Konstituciją kurios nors teisėjo atlyginimo sudedamosios dalies mažinimas didinant kitą teisėjo atlyginimo sudedamąją dalį, kai pats teisėjo atlyginimas nemažėja, nereiškia teisėjo atlyginimo, kaip teisėjo socialinės (materialinės) garantijos, mažinimo“. Projekto Aiškinamajame rašte nurodoma, kad vienos Teisėjų darbo apmokėjimo įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje nurodytos teisėjo atlyginimo sudedamosios dalys faktiškai sumažėtų (už budėjimą namuose poilsio ir švenčių dienomis, o kitos (pvz., priedas už tarnybos Lietuvos valstybei stažą) – išaugtų, be to, bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų teisėjams Teisėjų darbo apmokėjimo įstatymu siūlomos papildomos darbo užmokesčio dalys – priemokos už padidėjusį darbų krūvį bei papildomas pavadavimo apmokėjimas. Šiame kontekste pastebime, kad teisėjų darbo apmokėjimo už budėjimus, pavadavimą, priemokos mokėjimo už padidėjusį krūvį nuostatos galėtų būti taikomos tik faktiškai esant tokioms situacijoms teismuose ir tik minėtą darbą dirbantiems teisėjams, todėl derėtų įvertinti, ar siūlomu reguliavimu būtų išlaikomas teisėjams mokėto atlyginimo dydis, nesudarytos prielaidos jam mažėti, kas neatitiktų Konstitucinio Teismo doktrinos dėl teisėjų atlyginimo ir kitų socialinių garantijų nemažinimo, ir tokia informacija pildyti Projekto aiškinamąjį raštą.

3. Teisėjų darbo apmokėjimo įstatyme 4 straipsnio 2 dalyje, o taip pat ir 7 straipsnyje vartojama sąvoka „priemoka už padidėjusį darbų krūvį“, tačiau pastebime, kad pavyzdžiui, kituose įstatymuose yra nustatyta, jog biudžetinės įstaigos darbuotojui mokama priemoka *už papildomą darbo krūvį, kai yra padidėjęs darbų mastas*, atliekant pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas, bet neviršijama nustatyta darbo laiko trukmė; statutiniais pareigūnams – priemoka už *įprastą darbo krūvį viršijančią veiklą, kai yra padidėjęs darbų mastas* atliekant pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas neviršijant nustatytos darbo laiko trukmės, t. y., darbo krūvis siejamas su darbų masto padidėjimu neviršijant darbo laiko trukmės. Siūlome įvertinti, ar vertinamose nuostatose priemokos už padidėjusį darbo krūvį mokėjimas neturėtų būti siejamas su darbų masto padidėjimu atliekant teisėjo funkcijas, kai neviršijama teismo darbo tvarkos taisyklėse nustatyta darbo laiko trukmė, atitinkamai patikslinant ir 7 straipsnyje neaiškumą sudarančią nuostatą dėl „priemokos už padidėjusį darbų, atliekamų bendrosios kompetencijos ar specializuoto teismo darbo tvarkos taisyklėse nustatytu darbo laiku, krūvį“ mokėjimo aplinkybių.

4. Teisėjų darbo apmokėjimo įstatymo 5 straipsnio 1 dalies formuluotę siūlome tikslinti, joje aiškiai nustatant, kad tarnybos Lietuvos valstybei stažo skaičiavimo tvarką nustato Vyriausybė, ir pašalinant nuostatos „jis apskaičiuojamas“ (stažas ar priedas?) sudaromą galimybę jos interpretavimui.

5. Pastebime, kad Lietuvos Respublikos darbo kodekso 118 straipsnis, nustato aktyvų ir pasyvų budėjimą bei pasyvų budėjimą namie. Siūlome įvertinti, ar Teisėjų darbo apmokėjimo įstatymo 6 straipsnyje, reguliuojant budėjimo poilsio ir švenčių dienomis bendrosios kompetencijos

ar specializuotame teisme arba namuose apmokėjimą, nebūtų tikslinga vartoti Darbo kodekse apibrėžtas sąvokas.

6. Siekiant nuostatos aiškumo ir apibrėžtumo, siūlome Teisėjų darbo apmokėjimo įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje patikslinti nuostatą „proceso ir kituose įstatymuose“, nurodant konkrečiai, kokie proceso įstatymai šiuo atveju būtų taikytini.

7. Teisėjų darbo apmokėjimo įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje nustatoma, kad bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų teisėjams priemokos už padidėjusį darbų krūvį mokėjimo tvarką nustatys Teisėjų taryba, tačiau nenustatoma, koks subjektas, kokiais kriterijais vadovaujantis turi teisę nustatyti konkretų priemokos dydį.

8. Teisėjų darbo apmokėjimo įstatymo 2 straipsnio nuostatoje įvestas trumpinys „teisėjai“, turėtų būti nuosekliai vartojamas ir 4 straipsnio 2 dalyje, tad poreikio joje įvesti naują trumpinį „bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų teisėjai“ nėra.

9. Įvertinant tai, kad Lietuvos Respublikos teismų įstatymas nustato, kad įstatymuose gali būti numatyta ir kitokių teisėjų socialinių garantijų (101 straipsnio 11 d.), o kiti įstatymai, nustatantys asmenų darbo apmokėjimo sąlygas (pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymas) nustato ir materialinių pašalpų, kaip socialinės garantijos dirbantiems, skyrimo sąlygas, siūlome įvertinti poreikį atitinkamomis nuostatomis pildyti ir Teisėjų darbo apmokėjimo įstatymą.

10. Atkreipiame dėmesį, kad pagal Teisėjų darbo apmokėjimo įstatymo 4 straipsnyje nustatomą

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo teisėjų atlyginimo apskaičiavimo taisyklę, kad šių teisėjų atlyginimas apskaičiuojamas *atitinkamą atlyginimo koeficientą, nustatytą šio įstatymo priedėlyje*, padauginus iš bazinio dydžio, o bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų teisėjų pareiginė alga apskaičiuojama atitinkamos *pareiginės algos koeficientą, nustatytą šio įstatymo priedėlyje*, padauginus iš bazinio dydžio, Teisėjų darbo apmokėjimo įstatymo priedo lentelėse turėtų būti nustatomi ne „atlyginimo koeficientas baziniais dydžiais“ ir „pareiginės algos koeficientas baziniais dydžiais“, bet „atlyginimo koeficientas“ ir „pareiginės algos koeficientas“.

11. *Dėl kitų susijusių aspektų.* Nauja redakcija išdėstyto Teisėjų darbo apmokėjimo įstatymo 3 straipsnyje nustatoma ir Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų, valstybės pareigūnų, valstybės tarnautojų bei valstybės ir savivaldybių biudžetinių įstaigų darbuotojų pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio tvirtinimo tvarka ir terminai (*Jeigu nacionalinė kolektyvinė sutartis nesudaryta arba pakeista iki einamųjų metų birželio 1 dienos, ateinančių finansinių metų bazinį dydį Lietuvos Respublikos Vyriausybės teikimu, įvertinęs ir atsižvelgęs į šiame straipsnyje numatytas aplinkybes, tvirtina Seimas iki Seimo pavasario sesijos pabaigos*). Atkreipiame dėmesį, kad šiuo atveju išlieka aktuali ne kartą Teisės grupės išvadose teikta pastaba dėl tokios nuostatos tikslingumo ir poreikio praktikoje neveikiančios nuostatos, apibrėžiančios terminą „iki Seimo pavasario sesijos pabaigos“ atsisakyti. Šios nuostatos keitimas sistemiškai turėtų būti atliktas ir kituose įstatymuose, kuriuose atkartojamas bazinio dydžio nustatymas, pavyzdžiui, Valstybės tarnybos įstatyme, Vidaus tarnybos statute, Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatyme, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatyme.

Tatjana Knyzienė, tel. 870663862, el. p. tatjana.knyziene@lrv.lt